

Med passion för sten

Stellan Martinsson och sönerna Henrik och Peter äger och driver Mysinge Stenhuggeri sedan tjugo år tillbaka.
 - Det här är min passion i livet, men hade jag inte fått med Henrik och Peter så hade jag nog själv aldrig kört vidare, säger Stellan.

TEXT PETER WILLEBRAND

Stellan Martinsson fyller 72 år senare i år och har arbetat i stenbrottet Alböke på Öland sedan han var 15.

- Jag har varit lite krasslig men kämpar på, och är här i stort sett alla dagar, säger han.

Tillsammans med hustrun Gun-Mari och sönerna Henrik och Peter driver han Mysinge Stenhuggeri, som startades av hans far Martin Johansson redan på 30-talet.

- Jag var familjens sladdis, och mina betydligt äldre bröder arbetade också i företaget.

Martin Johansson kom från Blekinge och arbetade först som bonddräng.

- Det fanns mycket specialodlingar på Öland på grund av jordmånen, inte minst odlades sockerbeter och bönor.

Under lågsäsong arbetade han med att bryta sten.

- Farsan blev så småningom den förste på södra Öland att starta brytning i industriell form. Han var lite av en entreprenör, som både köpte sågar och anställde folk.

Men så kom kriget och produktionen växlades ned, samtidigt som Martin inkallades under ett par år.

- Han sålde då företaget som vid den tiden hette Mysinge stenförädling, men startade upp igen när han kom tillbaka. Till början jobbade han mest med montering, men när jag föddes hade han återigen börjat bryta sten.

Under årens lopp har Mysinge Stenhuggeri brutit sten på ett drygt tiotal platser på Öland. Men stenbrottet i

Far och söner.
Henrik, Peter
och Stellan
Martinsson.

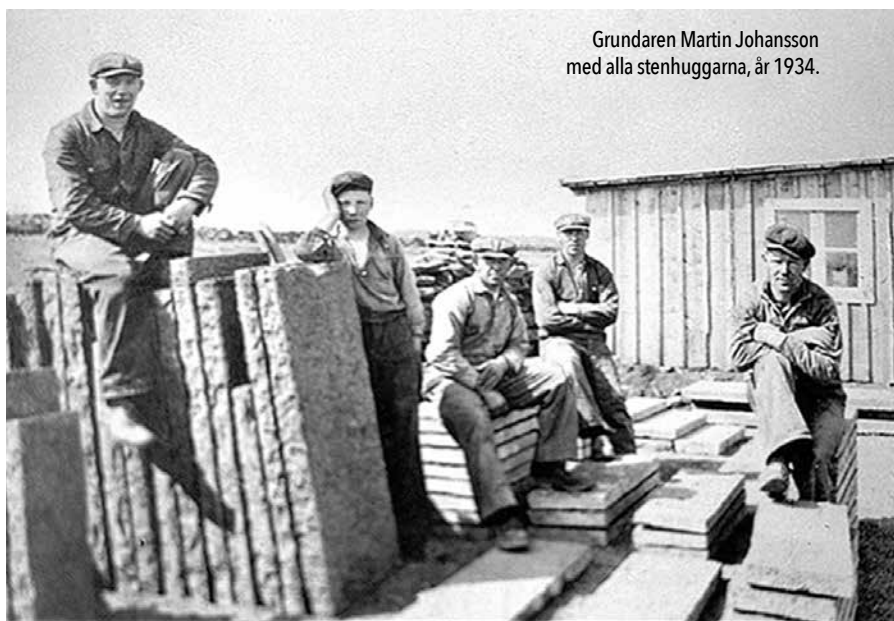
FOTO: GUN-MARI MARTINSSON

Stellan Martinsson har varit drivande i att utveckla teknikens möjligheter.

FOTO: GUN-MARI MARTINSSON

Grundaren Martin Johansson med alla stenhuggarna, år 1934.

Alböke har varit basen sedan 70-talet.

Det har inte varit helt problemfritt. Stellan och två av hans äldre bröder drev under lång tid Mysinge Stenhuggeri tillsammans. Men på grund av menings-skiljaktigheter mellan bröderna och sjukdom var företaget mycket nära att gå omkull för drygt 20 år sedan.

– Lösningen blev så småningom att Henrik och Peter tog över mina bröders andelar. Och hade jag inte fått med dem så hade jag nog själv aldrig kört vidare. De blev räddningen för företaget. Peter kom från byggbranschen, medan Henrik jobbade med datorer. Det var inte lika självklart att ställa om till stenindustrin för honom.

Stellan, Henrik och Peter äger i dag en tredjedel vardera av företaget som har ett förnyat tåktillstånd som sträcker sig fram till 2044. Produktionen är cirka 25 000 ton

per år och slutkunderna finns företrädesvis inom privat sektor. Den typiska leveransen är kalksten till golvytor.

– Men vi levererar även mycket till kyrkan och offentliga byggnader.

Några planer på att gå i pension har inte Stellan.

– Nej, det här är min passion i livet. Jag sysslar inte med så mycket annat heller, förutom trädgården och växthuset därhemma.

– I dag finns ju också så mycket man kan göra jämfört med tidigare. Den nya tekniken har gjort att man kan utveckla både produktionen och företaget på helt andra sätt. Vi kan lära oss mycket av Italien som fortfarande ligger långt före oss i det avseendet. Deras maskiner fungerar ju även bra på våra breddgrader, trots att vi har mer sprickbildning i vår öländska kalksten. Sågar man på rätt sätt går det att få ut mer sten.

Stellan beskriver sig själv som en stark anhängare av teknikens möjligheter,

vilket inte är helt vanligt i familjeföretag där den äldre generationen oftare vill avvakta och inte förändra sådant som redan fungerar.

– Så är det inte hos oss, här är det snarare Henrik och Peter som försöker bromsa mig, säger han och skrattar.

– Jag har alltid drivits av nyfikenheten, och haft en vilja att förnya och förenkla produktionen. En maskin kan ju också visa sig få andra funktioner än vad man först trodde. Men man måste ändå alltid kunna materialets egenskaper från grunden. Stenen har sin egen vilja. Den biten klarar inte maskinen.

Teknikintresset har funnits med sedan han började i företaget som ung.

– På 60-talet handlade mycket om transporter. På den tiden monterade vi mycket sten. När jag var 18 år fick jag börja köra lastbilen och var ofta runt på turer i hela södra Sverige. Det höll jag på med i fem år, och körde runt 50 000 mil under den tiden.

Efterfrågan på öländsk kalksten har också varit förhållandevis stabil genom åren. Mysinge Stenhuggeri drabbades heller inte så hårt som många andra stenproducenter när många av 70-talets stora byggprojekt valde bort natursten till förmån för billigare byggnadsmaterial.

– Nej, vi har aldrig behövt gå arbetslösa. Vi säljer mycket till både Danmark

”En maskin kan visa sig få andra funktioner än vad man först trodde. Men man måste ändå alltid kunna materialets egenskaper från grunden. Stenen har sin egen vilja.”

Eketorps borg är ett prestigeprojekt som Mysinge har arbetat mycket med.

FOTO: KEVIN CHO/CREATIVE COMMONS

För Peter Martinsson var det självklart att bli en del av familjeföretaget.

FOTO: GUN-MARI MARTINSSON

”Visst händer det att vi blir osams, men det brukar vi lösa rätt snabbt. Vi har ju också lärt av historien att det kan bli väldigt kostsamt om man bråkar för mycket.”

och Tyskland, som vi började marknadsföra oss mot för 10–15 år sedan. Ölandsstenen är ju känd sedan Hansatiden, och i dag är efterfrågan större än tillgången.

Det var heller aldrig någon tvekan om att satsa när väl Henrik och Peter hade gjort entré. Några år senare påbörjade företaget sin största investering någonsin.

– År 2006 invigde vi en ny verkstad med nya maskiner, och senaste året har vi byggt ut i samma omfattning igen. Det har hänt oerhört mycket de senaste åren.

Att driva ett familjeföretag är inte alltid enkelt. Ofta finns både starka känslor och viljor med som måste kunna balanseras. Det visar inte minst Mysinges egen historia. Det är heller inte alltid enkelt när olika generationer ska arbeta sida vid sida.

– Men jag måste säga att det har gått

bra ändå, både min fru och jag har förstås diskuterat frågan men för oss har det varit självklart att släppa över ansvaret till Henrik och Peter. Visst har det ibland kostat, men det är också läropengar. Och i dag bestämmer de allt tillsammans. Mitt fortsatta fokus är att sköta stenbrottet.

Kalkstenen från Alböke har en relativt stor variation, typisk för Öland. Grå, gråbrun, flammig och röd är de fyra nyanserna av Alböke.

– Jag brukar ta stenarbeten vid Eketorps borg på Öland som ett exempel på ett av de arbeten som vi är mest stolta över. Men vi har också levererat sten till Ericssons huvudkontor i Kista, för att ta ett mer modernt exempel.

När krematoriet i Kalmar belönades med Stenpriset 2014 kom kalkstenen från Mysinge. Henrik Martinsson hade skapat det vackra tandhuggna mattmönstret i golvet som juryn fäste stor vikt vid.

Peter och Henrik gick in i företaget år

2000. Båda hade sommarjobbat i firman sedan barnsben. Det var inte givet för dem att fortsätta i pappa Stellans spår. Men när företagets fortsatta existens blev en ödesfråga fattade de beslutet att bli en del av familjetraditionen.

– Jag var 20 och Henrik 25. För mig var det ett självklart val, men Henrik hade ju hunnit påbörja en annan karriär och behövde lite mer betänketid, säger Peter.

– Farsan var också väldigt noga med att allt skulle vara rättvist och vi skulle ha lika stora andelar alla tre. Han vill ju att det ska gå bra för oss, det är nog också en förklaring till hans starka engagemang och att han har orkat hålla på. Jobbet har ju också varit hans stora intresse, och han vill hitta på nya grejer hela tiden. Finns det pengar på kontot och han kan köra på med sina grejer så är han nöjd, säger Peter.

Nu, drygt 20 år senare, jobbar trion sida vid sida, men med lite olika roller. Stellan sköter brottet, Peter tar hand om produktionen och Henrik sköter mycket av det administrativa.

– Vi har fått de roller som passar oss. Visst händer det att vi blir osams, men det brukar vi lösa rätt snabbt. Vi har ju också lärt av historien att det kan bli väldigt kostsamt om man bråkar för mycket sinsemellan. Det är viktigt att hela tiden vara öppna och prata med varandra.

Enligt sägnen öppnades tälten första gången på 1100-talet, när kyrkan i Alböke skulle byggas. Under 2-3 månader varje år bryts den sten som sedan fraktas sex mil söderut till verkstaden i Mysinge.

”Vi har nyligen investerat i en stor solcellsanläggning som gör oss självförsörjande på el. Det är ett viktigt steg i vår ambition att övergå till en fossilfri produktion.”

I dag har Mysinge Stenhuggeri en mycket stabil ekonomi och sju anställda.

– De första åren tog vi knappt ut någon lön, som vilket nystartat företag som helst. Vi jobbade också mycket med montering, men det var när vi fick förlängt täkttillstånd 2004 som vi bestämde oss för att bygga ut och gå över mer till produktion och egen tillverkning. Vi fyrdubblade lokalernas storlek, och i år har vi fördubblat igen. När vi började hade vi runt 250 kvadratmeter, i dag har vi 2 400 kvadratmeter.

Att satsa på förädling och brytning visade sig vara ett strategiskt klokt beslut, inte minst för att kunna svara upp mot den mer stabila efterfrågan på kalkstenen.

– Runt 2010 tog vi beslutet att sluta arbeta med montering. I dag anlitar vi underleverantörer när det behövs.

Efterfrågan har ökat stadigt sedan finanskraschen 2008, och trots pandemin nådde företaget en rekordomsättning förra året.

– Nu ökar ju också kraven på lokalproducerat material, vilket gynnar alla i slutändan om vi får en stark svensk stenmarknad.

– Vi har nyligen också investerat i en stor solcellsanläggning som gör oss självförsörjande på el. Det är ett viktigt steg i vår ambition att övergå till en fossilfri produktion.

Både du och Henrik har barn, tror du att någon av dem kommer ta över efter er en dag?

– De är fortfarande så små, men det finns ett intresse för att börja sommarjobba och tjäna pengar i alla fall. Det brukar ju vara ett bra första steg, att få jobba med farmor Gun-Mari på kontoret. ■

FOTO: ANNA RUT FRIDHOLM

Krematoriet i Kalmar belönades med Stenpriset 2014. Kalkstenen där är från Mysinge, och Henrik Martinsson hade skapat det tandhuggna mattmönstret i golvet.